

HIIU VALLA RAAMATUKOGU
2019. AASTA TEGEVUSE ARUANNE

Kärdla 2020

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Põhilised tegevussuunad	3
2. Juhtimine	4
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud:	4
2.2 Eelarve	5
2.3 Projektid	6
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	8
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	8
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	11
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused	12
2.4.4 Erialahariduse omandamine	13
2.4.5 Töötajate tunnustamine	13
2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine	13
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	13
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas	14
3. Kogude komplekteerimine ja töötlemine	14
3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavik)	14
3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)	15
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	16
3.1.3 Auviste komplekteerimine	16
3.2 Inventuurid, mahakandmised	16
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused	17
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine	17
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte	17
4.3 RVL teenindus	20
4.4 Laste- ja noorteteenindus	20
4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine	20
4.4.2 Laste- ja noorte raamatukogu kasutamine	21
4.4.3 Laste- ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	21
4.4.4 Laste- ja noorteüritused: ülevaade, millised olid põhiteemad ja millised suuremad üritused	23
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	23
4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	24
4.6.1 Kohalikul tasandil	25
4.6.2 Riiklikul tasandil	25
4.6.3 Rahvusvahelisel tasandil	25
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele	26
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded	26

4.9 Andmebaasid	27
5. 2020. aasta tegevused	27
LISA 1. Personali koolitus	28
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised, ettekanded, loengud, koolitused	28
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid	28
LISA 4. Laste ja noorteüritused	28
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine	31

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.18)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Teeninduspunkte arv*	Kokku
Hiiu	9589	4	6	2	2	10

*vt juba täidetud Kultuuriministeeriumi tabel:

1. Põhilised tegevussuunad

2019. aasta Hiiu Valla Raamatukogus:

- Toimused ettevalmistused Hiiu Valla Raamatukogu lahutamiseks Kärkla Linnaraamatukoguks ja Kõrgessaare raamatukoguks (alates 01.01.2020).
- Korraldasime üritusi väljapool raamatukogu: Hiiumaa Gümnaasiumis (kirjaniketuur) ja Kärkla päevakeskuses (kirjaniketuur, ettelugemised) ning raamatukogus: raamatukogutunnid õpilastele; kohtumised tuntud inimestega avalikkusele (A.Tammsaar, T.Johansson, E-S.Tüür, P.Võsa jt); olime osalised Maal elamise päeval.
- Erasmus+ programmi kaudu oli Hiiu Valla Raamatukogul toetus väliskoolitusteks (2019 *Maker spaces in Education – Getting started*, 2020 teised) ning Erasmus+ koostööprogrammi kaudu osalesime kodulooteemalises projektis *Cultural Heritage for the Future*, mille kaudu said töötajad osaleda ja näha kodulugu Sloveenias ja Taanis. Projekti partnerid on Leedust (juhtpartner), Sloveeniast, Rootsist, Taanist ja Eestist.
- Algas uus projekt NordPlus Adult programmis *My Green ID*, mis keskendub raamatukogude vahelisele koostöö tegemisele keskkonnateemadel. Partnerid on Lätist, Leedust, Soomest, Rootsist, Taanist ja Eestist.
- Viisime maakonna raamatukoguhoidjatele läbi koolitusi, millest suurele osale saime rahastuse raamatukogude arendamise programmist. (“Hiiu maakonna raamatukogutöötajate pädevuse tõstmine”)
- Teekond avatud raamatukogu funktsiooni poole - 2019 sügisel soetasime laenutus- ja tagastusautomaadi. Tasapisi õpetame lugejaid seda kasutama. Aeg-ajalt on seal veel IT teemalisi probleeme, aga me ostame IT teenust sisse ja jõuame nende küsimustega tegeleda täpselt nii nagu jõuame. Ostsime ka turvaväravad. Need saame üles panna pärast uste vahetust 2020.

- Seoses avatud raamatukogu süsteemi kasutuselevõtuga lähitulevikus tegime fondis suurpuhastuse (üle 32 000 teaviku), varustasime kõik teavikud uute RFID koodidega ja eemaldasime väga kulunud ja laenutusteta teavikud (4450 eks raamatuid, 46 aastakäiku perioodikat).
- Tähistasime Kõrgessaare raamatukogu 75.sünnipäeva.

Hiiu Valla Raamatukogu tegi koostööd teiste Hiiumaa raamatukogudega, sh viidi läbi tsentraalset komplekteerimist riigirahade eest, korraldati koolitusi, vahendati infot, initsieeriti lasteüritusi; kohalikke inimesi innustati rohkem lugema, õpetati lugejatele andmebaaside kasutamist ja suurendati kodanike inimeste IT oskusi.

Korraldati raamatukoguüritusi nii raamatukogu ruumes kui väljas. Näiteks jagati kirjaniketuuril kirjanikud kahte rühma: üks rühm (2in) käis rääkimas gümnaasiumi õpilastele ja teine (2in) kohtusid eakatega Kärkla päevakeskuses. Põhjamaade kirjanduse nädalal korraldati ettelugemist õpilastele ja kodustele lastele raamatukogus ning eakatele päevakeskuses. Viimastele meeldis see nii, et kuu aega hiljem pidi minema sama raamatut edasi lugema. Vanemraamatukoguhoidja laste ja noortetöö alal viis läbi raamatukogutunde nii Kärkla põhikoolis kui raamatukogus.

Hiiu Valla Raamatukogu asub kahjuks endiselt kultuurikeskuse 2. korrusel, mis on takistuseks vanematele inimestele raamatukokku tulemisel. Tunneme seda igapäevaselt, et vanad lugejad kaovad eest ära ja keskealsed/noored lugejad enam nii palju raamatuid ei laenuta ega loe. Seetõttu proovime teha lugejatele üritustel osalemist mugavamaks, et viime need võimalusel majast välja. Peame planeerima üritusi sinna, kus on inimesed (lapsed, noored, eakad), et sobiks nii aeg kui koht. Kõige raskem sihtgrupp on tööealsed inimesed, kes tahavad peale tööd minna koju või huviringi ja kellel pole eriti huvi pärast tööd tulla raamatukoguüritustele.

Raamatukogu tegevused Eesti laulu ja tantsu juubeliaastal.

10. aprillil toimus loeng teemal Juubelihõnguline laulu- ja tantsupidu. Hiiumaa kuraator, tule teekonna organiseerija ja ka möödunud tantsupeo lavastusmeeskonna liige Helle-Mare Kõmmus rääkis laulu-ja tantsupeo traditsioonist, suurest juubeliaastast ja ettevalmistustest suveks.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud:

Muutused raamatukogude võrgus:

Hiiumaa haldusreformi tulemusel otsustas volikogu tugevdada osavaldade autonoomsust. Aasta alguses algas protsess endise Hiiu Valla hallatavate asutuste taas-lahutamiseks, et moodustada eraldiseisvad asutused nii Kärklas kui Kõrgessaares. Alguses oli vallavalitsusel

plaan likvideerida olemasolevad asutused ja luua nende asemel täiesti uued asutused uute registrikoodidega nii Kärđlas kui Kõrgessaares. Kuid me saime igauks oma arvamust avaldada ja tegime ettepaneku, et Kõrgessaare osavalla hallatavad asutused võiks samamoodi Kärđla asutuste küljest ära võtta, nagu neid omal ajal liideti. Sest oluline on järjepidevus ja see, et registrikood, mis on asutustel juba aastakümneid olnud, alles jääks. Önneks leidis ka vallavalitsus, et järjepidevus on oluline. Aasta jooksul loodi uued põhimäärused ja uued asutused alustasid 01.01.2020. Kõrgessaare osavalla asutuste juhtidele kuulutati välja konkursid, mille tulemusel nii raamatukogu kui vaba aja keskus said samad juhid. Kärđlas alustas Kärđla Linnaraamatukogu, nagu enne Hiiu Valla Raamatukogugi oli, Kõrgessaares alustas Kõrgessaare raamatukogu, millel on Lauka haruraamatukogu ja Kõpu teeninduspunkt. Seni aga tegime oma igapäevast tööd kahe haruraamatukogu ja ühe teeninduspunktiga.

Valla struktuuriks on üks vald, millel on 5 osavalda. Igal osavallal on osavallavanem ja eraldiseisev eelarve, mille täitmise eest osavallavanem vastutab. Hallatavad asutused alluvad tehniliselt osavallale (v.a haridusasutused); sisu poolt annab nõu vallavalitsuse kultuuri- ja haridusosakond.

Hiiu Valla Raamatukogus toimus ka teine väga põhimõtteline muudatus. Üle väga pika aja olime nõukogu ja vallavalitsuse soovitusel avatud suveperioodil ka laupäeviti. Varasematel aastatel oli Kärđla raamatukogu seda testinud ja leidnud, et suvel käib laupäeviti raamatukogus ainult paar inimest, sest omad lugejad suviti raamatukogu ei külasta ja mandri hiidlastel ei ole vahet, mis päeval tulla. Aga tuleb siiski öelda, et need päevad tõid raamatukokku arvestatava hulga külastajaid (473).

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.18. €	Seisuga 31.12.19 €	Muutus %
Eelarve kokku	167.385	174.656	+4.34%
Personalikulu	97.85	101.237	+3,46%
Komplekteerimiskulu	30.871	30.163	-2,29%
sh KOV-lt	12.861	12.127	-5,71%

sh riigilt	18.01	18.036	+0.14%
Infotehnoloogiakulu	2.405	23.07	+859,25%
*			
*			

* Võite välja tuua erinevaid KOVi kulusid (koduteenus, RVL, koolitused)

Tabelis palun esitada ainult jooksvaid kulusid ja mitte investeeringuid.

2.3 Projektid

Tabel 3 (täielik loetelu)

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa €	Projekti üldmaksumus €
Hiiu Valla Raamatukogu			
Vabariikliku 3-4 klasside kirjandusmängu 2019 Hiiumaa eelvooru parimatele auhinna raamatute ost. Kultuurkapital	21.02.2019 - 29.04.2019	100€	134.05€
Hiiumaa 3.-4. kl. õpilaste võistkonna sõit üleriigilisele kirjandusmängule Tallinnas 6.04.2019. Kultuurkapital	21.02.2019 - 29.04.2019	100€	113.46€
Lugemisprojekti "Suvelugemise väljakutse 2019" parimate osavõtjate tunnustamine. Kultuurkapital	20.08.2019 - 28.10.2019	200€	320.52€
Osavõtt vabariiklikust 4. klasside ettelugemisvõistlusest "Heal meelel, ilusal keelel" . Kultuurkapital	26.08.2019 - 01.11.2019	150€	167.39€

Uued võimalused maakonna raamatukogu töös; Erasmus+ programm	1.06.2019-31.12.2020	6 705€	6 705€
My Green ID, NordPlus Adult programm	09.2019-09.2020	2 890€	48 980€
Cultural Heritage for the Future: Discover, Share and Learn, Erasmus + programm	01.09.2018-31.08.2020	15 285€	124 510€
Hiiu maakonna raamatukogutöötajate pädevuse tõstmine; Raamatukogude arendamise programm	01.04.2019-31.12.2019	1 100€	1 412.96€
Kõrgessaare Raamatukogu 75	20.08.2019-31.12.2019	190€	265€
Hiiu Valla Raamatukogu projektid kokku:	21.02-31.12 .2019	26 720€	182 608.38€

Vabariikliku 3.-4. klasside kirjandusmängu 2019 Hiiumaa eelvoorude parimatele auhindade ost - Projekti toetusega saime kirjandusmängu võitjavõistkonnale lisaks tunnustada ka II ja III kohale tulnud võistkondi heade ja uute lasteraamatutega.

Hiiumaa 3.-4. klasside õpilaste võistkonna sõit üleriigilisele kirjandusmängule Tallinnas - Projekti toetusega sai maakondliku kirjandusmängu võitnud Suuremõisa Lasteaed-Algkooli võistkond võimaluse osaleda Tallinnas Vabariiklikul lõppmängul.

“Suvelugemise väljakutse 2019” parimate osavõtjate tunnustamine - Projekti abil saime 15 parimale suvelugejale osta head ja uued lasteraamatud. Korralik auhind on laste motiveerimisel suvelugemisel osalemisel väga oluline.

Osavõtt vabariiklikust 4. klasside ettelugemisvõistlusest “Heal meelel, ilusal keelel” - Projekti abil oli Hiiumaa ettelugemisvõistluse võitnud Renate Kasteinil ja tema saatjal võimalus esindada Hiiumaad Tallinnas Lastekirjanduse Keskuses toimunud vabariiklikul võistlusel, kus ta saavutas väga tubli III koha.

Projekti “*Uued võimalused maakonna raamatukogu töös*” kaudu on töötajatel võimalus laiendada oma silmaringi, osaleda koolitusel välisriigis ja õppida valitud teemal välislektori käe all nii teoreetiliselt kui teiste riikide kogemusest.

Välisprojektid *My Green ID* ja *Cultural Heritage for the Future: Discover, Share and Learn* avardavad töötajate silmaringi, näidates ja kogedes, kuidas teised (välis)raamatukogud elavad ja toimetavad.

Hiiu maakonna raamatukogutöötajate pädevuse tõstmine – Projekti kaudu saime rahastust suurele osale maakonna koolitustele ja see andis meile kindluse neid koolitusi organiseerida ja läbi viia.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

Raamatukogu struktuuris toimus isikupõhine muutus. Vanemraamatukoguhoidja-arendusspetsialist lahkus mai lõpus raamatukogust teise asutuse juhi ametikohale ja kuulutasime välja konkursi uue töötaja leidmiseks. Juuli lõpust alustas uus töötaja.

Hiiu Valla Raamatukogu koosseis jätkas 6,5 ametikohaga. Peamajas oli neli täiskohaga töötajat ja 0,5 kohaga koristaja; Kõrgessaare haruraamatukogus jätkas töötaja 1,0 kohaga, Lauka haruraamatukogus 0,8 kohaga ja Kõpu teeninduspunktis 0,2 kohaga. Tunneme jätkuvalt puudust tugevast IT toest, mida täna kahjuks valla poolt ei saa. Vallavalitsuses alustas täisajaga tööd teine IT-spetsialist, kuid kuna territoorium on suur, see kõiki meie vajadusi ei täitnud. Tellisime teenust sisse eraettevõtjalt.

Töötajad peavad vahel tegema ületunde seoses projektides või üritustel osalemisega. Ületunnid asendatakse vaba ajaga järgneva tööpäeva arvelt või mõnel muul ajal vastavalt töötaja soovile, sest lisatasu ei maksta.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

LISA 1

Hiiu Valla Raamatukogu korraldas 2019. aastal kokku 8 koolitust ja ühe õppereisi (5 tasustatud kultuuriministeeriumi poolt, 3 tasustatud omakuludest, 1 toimus eraldiseisva osana tellitud koolitusest). Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitustel osales korraga vastavalt võimalustele keskmiselt 10 inimest 15st. Maakondlikke koolitustunde kogunes kokku koos õppereisiga ca 30 tundi. Lisaks eelnevale jagasime iga koolituse ees infot ja materjale väliskoolitustel osalemise teemadel.

Koolitused olid 2019. aastal seotud eelkõige raamatukoguhoidjate kompetentside arendamisega. Maakonna raamatukogu eesmärgiks oli koolitatud töötajate kaudu pakkuda

paremat teenust kogukonna liikmetele (näiteks noortekirjanduse ja ajaloolise kirjanduse tutvustamise ja uute praktiliste oskuste kaudu) ja lisada uusi teenuseid (koduloo teemal).

Osaleme aktiivselt ka väljaspool maakonda toimunud koolitustel. Hiiu Valla Raamatukogu töötajad arendavad silmaringi, õpivad meeeldi teiste raamatukogude kogemustest, pidades silmas enda kutsekompetentside arendamist. 2019 saime 31 inimese kohta kokku 460h koolitusi. Osalesime järgmistel koolitustel:

Kuupäev	Koolitus	Koolituse korraldaja	Koolituse maht	Osalejate arv
Mai 2019 ja september 2019	Õppereis, Iseteenindavad raamatukogud Soomes; kevadel ja sügisel	Turu raamatukogu, Soome + haruraamatukogud	16h	4
07.03.19	Lastekirjanduse toimkonna aastakoosolek	ERÜ lasteteeninduse toimkond	5h	1
03.04.19	Rahva Raamatu info-ja teabepäev komplekteerijatele	Rahva Raamat	7h	5
20.05.-24.05.19	Projekt Cultural Heritage in the Future koduloo koolitus Sloveenias	Mestna Knjiznica Kranj raamatukogu, Sloveenia	40h	2
03.-04.09.2019	Koolitusprogramm “21. sajandi raamatukogu”. Erinevate kavandamis- ja juhtimistöriistade kasutamine	Creativity lab ja ERÜ	16h	1
06.-08.08.19	39. suveseminar „Raamatukogu – rahva tervise varaait	Võrumaa Keskraamatukogu	24h	2
16.-21.09.19	Maker Spaces in Education - Getting started, Barcelona	Teacher Academy, Itaalia	40h	1
23.-24.09.19	Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu lasteteeninduse toimkonna õppereis	ERÜ lasteteeninduse toimkond	16h	1

	Stockholmi raamatukogudesse Rootsisis			
25.-26.09.19	My Green ID töökoosolek Vilniuses Leedus	Vilniuse Linnaraamatukogu, Turu naiskeskus	16h	1
9.-10.10.19	Cultural Heritage in the Future töökoosolek Vaggerydis Rootsisis	Vaggeryd raamatukogu, Rootsi	20h	2
14.-15.10.19	Koolitusprogramm “21. Sajandi raamatukogu”. Arendusprojektide juhtimine/disainmõtlemise tööriistade kasutamine	Creativity lab ja ERÜ	16h	1
4.-8.11.19	Koduloo koolitus Herningis, Taanis. Projekt Cultural Heritage in the Future	Herningi raamatukogu, Taani	40h	1
05.-08.11.19	Dublini õppereis. Tutvumine ühtse Iirimaa rahvaraamatukogude võrgu ja automatiseerimise projektiga.	Pärnu keskraamatukogu	40h	1
17.-18.12.19	Õppereis Viimsi raamatukokku	Viimsi raamatukogu	4h	8
		----- Iseseisvalt osaletud koolituste tunnid kokku:	----- 460h	----- 31in

Lastetöötaja õppereisil Stockholmi lasteraamatukogudesse anti ülevaade Rootsi lasteraamatukogude süsteemist, nende igapäeva tööst, üritustest, mida nad eri vanuses gruppidele korraldavad. Tutvusime maker space töö korraldusega, külastasime ainulaadset koomiksiraamatukogu ja uudistasime kaasaegset lasteraamatukogude sisekujundust.

Arendusspetsialist sai osaleda programmis “21.sajandi raamatukogu”, millel toimus 2 moodulit (Strateegiline juhtimine ja kavandamine; arendusprojektide juhtimine). Koolitus jätkub 2020.

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Kõik Hiiumaa raamatukogud osalesid maakonna raamatukogu poolt korraldatud koolitustel.

Tabel 4

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukoguhoidjate arv/ KOV-de arv	Eelarve/Koolituseks kulutatud summa
31.01.2019	Oodi raamatukogu külastus Helsingis	Oodi raamatukogu Hiiu Valla Raamatukogu	5h	5	560
28.03.2019	Projektijuhtimise koolitus	Hiiumaa arenduskeskused	2h	12	76,80
25.04. 2019	Noortekirjanduse tutvustus	Rene Tendermann	3h	10	180,00
30.05.2019	Kiirlugemise koolitus	Jaan Mikk	3h	8	200,70
27.09.2019	Ajalookirjanduse ülevaade	Küllo Arjakas	3h	9	200,00
27.09.2019	Balti kett 30	Küllo Arjakas	3h	3	200,00
31.10.2019	Maker Space koolitus Barcelonas; Rootsi raamatukogude külastus; Dublini õppereis	Annely Veevo, Kaja Paulus, Kerli Varrik	2h	10	0
31.10.2019	Loovkirjutamise koolitus	Kätlin Vainola	3h	10	250,00
28.11.2019	Koduloo andmebaasi loomine ja tegevused selle järjepidevaks täiendamiseks	Mare Olde ja Liina Maadla	3h	10	267.60

		Kokku tunde:	27h	77	1935.10
--	--	--------------	-----	----	---------

Õppereisil Helsingisse Oodi raamatukokku tutvuti uue ja kaasaegse raamatukogundussüsteemi korraldusega. Saadi infot uue raamatukogu ehitamise vajaduse tausta, kogude kujundamise põhimõtete, *makerspace*'ide vajalikkuse ja digitaliseerimise kohta. Kahjuks jäid mitmed töötajad haigeks ja meie grupp vähenes.

Projektijuhtimise koolitusel saadi ülevaade projektijuhtimise põhimõtetest, oskuse õigesti hinnata oma otsuste mõju projektile ning teadmisi sellest, kuidas efektiivselt projekti õnnestumisele kaasa aidata.

Noortekirjanduse ekspert Rene Tendermanni koolituse tulemusel kasvasid töötajate teadmised uuemast noortekirjandusest. Lisandus oskus vastava valdkonna kirjanduse valimiseks raamatukogu teavikute hulgast ning soovitusoskused. Omandati kogude kujundamise loomise oskused.

Kiirlugemis koolitusel said töötajad ülevaate kiirlugemise töövõtetest ning teadmisi, kuidas kiirelt raamatutest ülevaadet saada, et oskaks lugejatele õigeid teavikuid soovitada, samamoodi vajalikku infot raamatutest kiiresti üles leida.

Ajalookirjanduse ülevaate koolituse tulemusel said raamatukoguhoidjad ülevaate valdkonnas ilmunud uuemast ajalookirjandusest, lisandusid oskused vastava valdkonna kirjanduse valimiseks raamatukogu teavikute hulgast ning samamoodi oskus soovitusteks.

Loovkirjutamise koolitusel said töötajad teadmisi loovteksti kirjutamise algtõdedest, mis aitavad edaspidi kirjutada näiteks sisukaid tekste raamatukogu ettevõtmiste kohta kohalikule ajalehele.

Koduloo koolituse tulemusel on raamatukoguhoidjatel teadmised koduloolise andmebaasi pidamisest, täiendamisest ja võimalustest. Omandatud kogude töötlemise ja säilitamise oskused.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused

LISA 2

Hiiu Valla Raamatukogu direktor Annely Veevo tegi keskraamatukogude direktorite koosolekul 3 ettekannet:

1. 16. aprill 2019, “Yad Vashemi seminar Jeruusalemmas 2018.a detsembris”, Tallinna Keskraamatukogu
2. 12. november, “Avatud raamatukogud - mida see tähendab, kas seda on vaja, kas pigem maal või linnas? Kuidas sinna liikuda – Hiiumaa näitel”, Rahvusraamatukogu

3. 12. november, “Mackerspace. Erasmus+ projekt Uued võimalused maakonnaraamatukogu töös”, Rahvusraamatukogu

Direktor Annely Veevo tegi 31. oktoobril maakonna raamatukoguhoidjatele ettekande mackerspace koolitusest Barcelonas.

Arendusspetsialist-vanemraamatukoguhoidja Kerli Varrik tegi 28. novembril maakonna raamatukoguhoidjatele kodulooteemalise ettekande Hiiu Valla Raamatukogus.

Arendusspetsialist-vanemraamatukoguhoidja Kerli Varrik viis 20. novembril avalikkusele läbi koolitust “Ole IT-vaatlik” Hiiu Valla Raamatukogus.

Hiiu Valla Raamatukogu lasteosakonna töötaja avalikud esinemised olid peamiselt rühmakoolitustel andmebaaside, uudiskirjanduse ja kirjanike tutvustamised ning raamatukogutunnid lasteaias ja Kärkla Põhikoolis.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Ükski töötaja 2019 erialast haridust ei omandanud.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

KOV tunnustas kõiki töötajaid jõulupreemiaga (120€).

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

LISA 3

Kärkla ja Kõrgessaare raamatukogudes suuremat remonti ei toimunud. Lootsime sügisel välja vahetada Kärklas raamatukogu välisukse ja sisemise välisukse, kuid kahjuks ei saanud kätte hinnapakumisi ja uste vahetus lükkus järgmisse aastasse.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Kõigis maakonna raamatukogudes on raskendatud või puudub ligipääs liikumispuudega inimestele. Neile osutatakse vajadusel koduteenindust.

Kärkla raamatukogu asub teisel korrusel ja tunneme suurt vajadust kas kolida madalamale või saada juurdepääsu liikumispuudega inimestele. Eakad lugejad ütlevad, et nad ei jaks trepist üles tulla. Oleme pannud neile leevenduseks poole trepi peale istumiseks tooli, kuid tegelikult on vajadus tõstuki järele. Samas ei kasva ka koduteenindavate klientide arv, sest eakad tahavad ise kohale tulla, justkui tõestamaks endale, et nad saavad hakkama. Vahel siiski viime või võtame raamatud vastu välisukse juurest või autoparklast. Aga seda juhtub harva.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Oleme viimaste aastate jooksul soetanud uued tööarvutid, Kärddlas vajaksid väljavahetamist AIP arvutid.

WiFi ühendus on läinud paremaks ja 2019 püsis ühendus enam-vähem stabiilne.

3. Kogude komplekteerimine ja töötlemine

3.1 Komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavik)

Komplekteerimine toimub vastavalt rahvaraamatukogude töökorralduse juhendile ja kultuuriministri määrusele "Rahvaraamatukogude riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord". Samuti arvestame lugejate soovidega.

Raamatute komplekteerimine toimub tsentraalselt Hiiu Valla Raamatukogu kaudu teistele maakonna raamatukogudele riigi poolt eraldatud toetuse ulatuses.

Raamatuid tellime hulgifirmade Rahva Raamat ja Apollo tellimiskeskondadest. Apollos kallinesid hulgihinnad ja seepärast vähenes ka neilt raamatute ostmine. Mõningaid kodulooalaseid trükiseid ostame Hiiumaa Muuseumi poest. Samuti kasutame Bestkauba sooduspakkumisi. Tavaliselt ostame iga raamatut ühe eksemplari. Kui mõne raamatu puhul on näha suurt lugejate huvi (nimetusele on järjekorrad, eksemplarid on pidevalt välja laenutatud), siis võimaluse korral ostame jooksvalt juurde nende raamatute lisaeksemplari. Samuti ostame juurde kooli poolt kohustuslikuks tehtud lugemisvara eksemplare.

Kogude täiendamisel on esikohal Eesti autorite avaldatud raamatud nii ilukirjanduse, lastekirjanduse kui ka teadmiskirjanduse vallas. Samuti hangime Hiiumaad puudutavat koduloolisi trükiseid. Olulisel kohal on ka väärtkirjanduse, eriti tõlkekirjanduse tellimine. Tarbekirjandusest eelistame laiemale lugejaskonnale mõeldud trükiseid. Ilukirjandusest soovivad inimesed lugeda rohkem meelelahutusliku sisuga raamatuid.

-annetuste osakaal kogude juurdekasvust

Kärddla

2019.a saime annetusena juurde 160 eks raamatuid (2018. a 119 eks), mis on 15% juurdetulekust. Annetati ka 8 nimetust perioodikat ja 5 auvist.

Peamisteks annetajateks olid EV 100 toimkond ja Hoiuraamatukogu. Annetusi jagasid ka mõned kirjastused, näit. kirjastused "Blessed Generations" ja "Paradiis". Samuti annetasid raamatukogu kasutajad ja külastajad. Lugejate koduraamatukogudest saadud annetused vaatasime läbi ja valisime vajamineva. Võõrkeelset kirjandust saime ainult tänu lugejatele.

Kõrgessaare

2019. a annetati 126 eks raamatuid ehk 33% juurdetulekust (2018. a 151 eks) ja 5 nimetust ajakirju.

Lauka

2019. a annetati 51 eksemplari raamatuid ehk 32% juurdetulekust.(2018.a 68 eks) Täiskasvanutele mõeldud kirjandus ongi saadud annetuste teel.

-kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega

Kärdla

93% laenutustest moodustas raamatute laenus ja ainult 7% perioodika laenus. Auviseid laenutatakse paar korda aastas. Seega lugejad tulevad ikka raamatute järgi. Peamiselt laenutatakse ilukirjandust (73%). Hea meelega loetakse uuemat Eesti kirjandust. Jätkuvalt on populaarsed mälestused, elulood ja reisikirjad. Samuti soovitakse raamatuid psühholoogiast ja alternatiivmeditsiinist.

Täiskasvanutele oli laenutusi 85% ja lastele 15% laenutuste koguarvust.

Aktiivsemad lugejad on algklasside õpilased, keskealised ja pensionärid ning suvel suvehiidlased.

Lasteraamatutest on enim laenutatud koolis vajaminevat kirjandust.

Perioodikast laenutatakse kõige rohkem naisteajakirju, kodu- ja tervisealaseid ajakirju, sest neid ilmub ka kõige rohkem. Ajalehti käiakse lugemas lugemissaalis ja nende kasutamine kajastub kohallaenutuste arvus.

99,5% laenutustest oli eesti keeles. Võõrkeelse fondi kasutamine on minimaalne.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Kärdla raamatukogu sai juurde 901 eks (2018, 940 eks), neist 673 eks (74%) laste- ja ilukirjandust ja 26% teadmiskirjandust. Peamised valdkonnad on ajalugu, poliitika, geograafia, sport ja kunst.

Kõrgessaare raamatukogule osteti juurde 254 eks (2018, 335 eks). 82 % moodustab ostudest ilukirjandus. Teadmiskirjandusest lisandus kõige rohkem ajaloolaseid raamatuid.

Lauka raamatukogule osteti 104 eks (2018, 115 eks) raamatuid, mis olid 100% ulatuses laste- ja noortekirjandus.

2019.a ostime Hiiu Valla Raamatukokku 1259 eks raamatuid (2018 - 1390), mis on ~10% vähem kui eelmisel aastal.

Kõik raamatud olid eestikeelsed.

E-raamatuid ei ostetud.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodika komplekteerimise põhimõtteks on, et kättesaadav oleks peamine osa Eestis ilmuvast ajakirjandusest. Ajalehtedest on tellitud kõik põhiväljaanded. Ajakirjadest tellime laiale lugejaskonnale mõeldud väljaandeid nii looduse-, tehnika-, kodunduse- kui ka tervise valdkonnast. Samuti on tellitud lasteajakirjad ja SA Kultuurileht väljaantud kultuuriperioodika valik.

2019. a käis Hiiu Valla Raamatukogus (Kärdla, Kõrgessaare, Lauka) 66 nimetust erinevaid ajakirju ja 14 nimetust ajalehti.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid 2019. a ei ostetud. Neid saime juurde annetuseks 5 eks. Erilist nõudlust nende järgi ei ole, kuna muusika ja film on lihtsamalt kättesaadav teiste kanalite kaudu.

3.2 Inventuurid, mahakandmised

2019 a kustutati Hiiu Valla Raamatukogu fondist kokku 4755 eks raamatuid ja 69 aastakäiku ajakirju.

Kärdla

2019. a kustutasime raamatukogust 4450 eks raamatuid (2018. a 1620) ja 46 aastakäiku ajakirju. Seoses üleminekuga RFID-süsteemile korrastasime fondi ja eemaldasime lagunenuid ning määrdundud raamatuid. Kustutasime ka teavikud, millel andmebaasi järgi puudusid laenutused. Mahakantud raamatuid müüsimise soodsa hinnaga kevadest sügiseni ja korraldasime raamatumüügi päeva. Alaliselt pakume fondist eemaldatud ja meile mittevajalikke annetatud raamatuid tasuta raamatukogu eririulist.

Kõrgessaare

Fondist kustutati 300 eks raamatuid (2018. a 352 eks) ja 28 aastakäiku perioodikat.

Lauka

Fondist kustutati 5 raamatut (2018.a raamatute mahakandmisi polnud) ja 4 aastakäiku perioodikat.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

2019.a lugejate uuringuid ei tehtud.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Hiiu Valla Raamatukogus on olemas AIP arvutid, mida kasutatakse printimiseks, digiallkirjastamiseks, internetipankade küllastamiseks ja e-posti kontrollimiseks.

Raamatukogudes on AIP arvutite vajalikkus seotud eelkõige asjaoluga, et tihtipeale on kohalikel inimestel küll kodudes olemas arvutid, kuid puudub printimisvõimalus, ID-kaardi lugeja või ei sobi pidevalt uuenev tarkvara vananeva riistvaraga. Või on vaja digiabi.

Järjest enam kasvab nende kasutajate arv, kes käivad oma sülearvuti või nutiseadmega kasutamas raamatukogude WiFi võrku. Eriti hindavad seda võimalust suvehiiudlased, kes saavad seeläbi võimaluse suvepuhkuse pikendamiseks, kasutades raamatukogu kaugtöökeskusena.

Hiiu Valla Raamatukogu hallataval kodulehel on olemas ligipääsud erinevatele e-ressurssidele ning kõikides raamatukogudes aidatakse soovijaid teabe leidmisel ning e-võimaluste kasutamisel riigi ning kohaliku omavalitsusega suhtlemiseks.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte

Tabel 5

Raamatukogu	Lugejad 2018	Lugejad 2019	Muutus (+-)*
Hiiu Valla Raamatukogu	2012	1948	-64
Kõrgessaare	330	324	-6
Lauka	92	101	+9
Kärdla	1590	1523	-67

*Peale haldusreformi

Raamatu- kogu	Külastuse d 2018	Külastused 2019	Muutus (+)*	Virtuaal-k ülast. 2018 (koduleht)	Virtuaal-k ülast. 2019 (koduleht)	Muutus (+)*
Hiiu Valla Raamatukogu	<i>35887</i>	<i>36750</i>	<i>+863</i>	<i>16920</i>	<i>19020</i>	<i>+2100</i>
Kõrgessaare	<i>6134</i>	<i>6149</i>	<i>+15</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Lauka	<i>4394</i>	<i>5789</i>	<i>+1395</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Kärdla	<i>25359</i>	<i>24812</i>	<i>-547</i>	<i>16920</i>	<i>19020</i>	<i>+2100</i>

*Peale haldusreformi

Raamatu- kogu	Laenut-d 2018	Laenut-d 2019	Muutu- s (+)*	Päringud** 2018	Päringud** 2019	Muutus (+)*
Hiiu Valla Raamatukogu	<i>46880 + 12152</i>	<i>46079 + 12323</i>	<i>-801 + +171</i>	<i>361</i>	<i>317</i>	<i>-44</i>
Kõrgessaare	<i>12734 + 1980</i>	<i>12733 + 2944</i>	<i>-1 + +964</i>	<i>141</i>	<i>192</i>	<i>+51</i>
Lauka	<i>3285 + 137</i>	<i>3582 + 255</i>	<i>+297 + +118</i>	<i>6</i>	<i>1</i>	<i>-5</i>
Kärdla	<i>30 861 + 10035</i>	<i>29764 + 9124</i>	<i>-1097 -911</i>	<i>214</i>	<i>124</i>	<i>-90</i>

Laenutused: palun kirjutage kokku kõik laenutused, ka kohalikes laenutused.

*Peale haldusreformi

Kärdlas langes lugejate arv 67 inimese võrra, mis jaguneb pea võrdselt laste ja täiskasvanute vahel. Kuna meie raamatukogu lugejate hulgas on palju päris eakaid lugejaid, on paratamatu, et mingil hetkel nad loobuvad meie teenuste kasutamisest. Laste arvu vähenemine on tingitud aastate jooksul saarel toimunud sündide langusest. Samas pole me lapsi üldjuhul alla 7. eluaastat lugejaks registreerinud, aga üsna arvestatav hulk nooremaid lapsi käib koos vanematega raamatuid laenutamas, kuid need arvud ei kajastu laste statistikas.

Kõrgessaare raamatukogus eelmise aastaga võrreldes külastuste arv tõusis (+15), seda näituste ja ürituste külastajate tõttu. Kohalkasutuste arvu tõus on samuti seotud ürituste - näituste külastatavuse tõusuga, sest siis loetakse raamatukogus värskeid lehed ja sirvitakse ajakirju.

Lauka raamatukogu külastuste arv on suurenenud, sest järjepidevalt viiakse läbi raamatukogutunde. Samuti toimuvad üritused, kus osalevad kõik õpilased (nt tähistame ühiselt emakeelepäeva, lasteraamatupäeva, üle aasta toimuvat Nukitsa konkurssi jms). Samuti veedavad lapsed oma vaba aega raamatukogus: vaadates raamatuid, joonistades, mängides lauamänge ja õppides. Loomulikult on suur eelis selles, et raamatukogu asub koolimajas ning lapsed külastavad seda igapäevaselt.

Kärdlas oleks üldine külastuste arv ka kindlasti suurem, kui paneks kirja iga külastaja. Kuid tihti on nii, et kui on korraga palju rahvast, et jõua laenutuses olev töötaja kõiki inimesi üle lugeda ega tähele panna.

Laenutuste number on tõusnud eelkõige kohalkasutamiste arvelt, oleme neid hoolikamalt sisestanud, kuigi üksinda tööl olles ei jõua paraku kogu aeg jälgida, mida ja kui palju keegi koha peal loeb.

Viimastel aastatel on märgata tendentsi, et järjest vähem on laenutajaid, kes laenutavad korraga üle 5 raamatu. Inimestel on vähem aega lugemiseks ja see avaldub laenutuste arvus. Seevastu suvitajatest lugejad tõstavad oluliselt meie laenutuste ja külastuste arvu.

****Infopäringud** (teatmebibliograafilise töö korraldamine, [RaRS §5\(5\)5](#)) Järjepidev töö registreerimisel.

Hiiu Valla Raamatukogus tehti 2019 aastal kokku 124 päringut, millest valdav osa (111) olid teemapäringud. Tehti 1 faktipäring, 3 bibliograafilist päringut ja 9 päringu puhul oli jäänud päringu tüüp märkimata. Kõige rohkem tegid teemapäringuid 8. ja 10. klasside õpilased, kes otsisid materjale oma kooli uurimistööde jaoks. Teemade osas oli enim päringuid Hiiumaa koduloo kohta aga ka looduse, käsitöö, geograafia kohta.

Kõrgessaare raamatukogus tehti 192 infopäringut - 146 teema, 44 fakti ja 2 bibliograafilist päringut. Teemadest tehti 20 päringut eesti keele ja koduloo kohta, 19 käsitöö kohta.

4.3 RVL teenindus

Hiiu Valla Raamatukogu tellib RVLi kaudu raamatuid kõikidest Hiiumaa raamatukogudest. Suurem osa tellimustest on laste ja noorte kooli kohustuslikud raamatud, aga ka vanemad trükised, mis leidsid meil harva kasutust ja on ruumipuudusel maha kantud. Kuna uusi raamatuid saavad kõik raamatukogud osta valikuliselt, siis on ka uudiskirjanduse valik Hiiumaa raamatukogude lõikes erinev. Tänu rikswebile on aga raamatu leidumus lugejale nähtav ja meie kaudu saab ta soovitud tellida. Väljaspoolt maakonda tellisime 25 teavikut, millest 15 Rahvusraamatukogust, lisaks sellele Tartu Ülikooli Raamatukogust, Tallinna Ülikooli Akadeemilisest Raamatukogust, Pärnu Keskraamatukogust, Tartu Linnaraamatukogust ja Tallinna Tehnikakõrgkooli raamatukogust. Lisaks eestikeelsetele teavikutele telliti raamatuid ka vene, inglise ja soome keelest. Aasta jooksul tellisime RVLi kaudu Rahvusraamatukogust 5 artiklite koopiat. Kokku tellisime RVLi kaudu 146 teavikut. Teistele Hiiumaa raamatukogudele tegime RVLi kaudu 351 laenutust, millest suurem osa Kõpu laenutuspunktile, kus puudub oma fond.

Kõrgessaare Raamatukogu tellib vajadusel teavikuid kõikidest Hiiumaa raamatukogudest, enim Kärdlast ja Paladelt. Kokku telliti 242 teavikut, millest suurema osa moodustas suvelugemise ajaks Laukalt tood laste- ja noorteraamatud. Välja saadeti 911 teavikut, peamiselt Lauka haruraamatukogule, kellel puudub uuem täiskasvanute mõeldud raamatufond.

Lauka haruraamatukogu tellib RVL laenutusi enim Kõrgessaare harukogust just täiskasvanutele mõeldud kirjanduse osas, sest endal puudub uuenev fond. Hiiu Valla Raamatukogust ja teistest Hiiumaa raamatukogudest on RVL laenutused vajalikud laste soovitusliku lugemisvara kokkusaamiseks.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Lastekirjanduse tellimisel saame abi ELK soovitustest. Võimalusel püüame hankida suurema osa auhinnatud ja tunnustuse saanud lasteraamatuid.

2019.a ostisime juurde ka koolis soovitusliku kirjanduse kordustrükke, et vahetada välja lagunenuid raamatuid ja suurendada eksemplaarsust. Seega sai rohkem lapsi meilt laenutada koolis vajaminevaid raamatuid.

Kärdla raamatukokku osteti 227 nimetust ja 260 eksemplari laste- ja noorteraamatuid (2018.a 253 eks). Kõrgessaare raamatukogule osteti 36 eks (2018.a. 53 eks) ja Lauka raamatukogule 104 eks (2018.a. 111 eks) laste- ja noorteraamatuid. Kõrgessaare raamatukogule osteti peamiselt eelkooliealistele mõeldud raamatuid ja Laukale kooliskäivatele lastele sobivat.

Enamik raamatuid olid ilukirjanduse valdkonnast.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Rmtk	Lug-d 2018	Lug-d 2019	Muutus (+/-)*	Külast- d 2018	Külast-d 2019	Muutus (+/-)*	Laenut 2018	Laenut 2019	Muutus (+/-)*
Hiiu Valla Rmt.kogu	576	531	-45	12365	12656	-291	6599	6191	-408
Kõrgessaa re	85	79	-6	1138	1253	+115	1013	1188	+175
Lauka	62	62	0	3288	4281	+993	604	529	-75
Kärdla	429	390	-39	7939	7122	-817	4982	4474	-508

*Peale haldusreformi

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Hiiu Valla Raamatukogus langesid kahjuks kõik lasteteeninduse näitajad. Lugejate arvu vähenemise põhjuseks on kindlasti laste arvu vähenemine Kärdla Põhikoolis. Külastuste ja laenutuste arvu langemine on seotud laste suure hõivatusega (muusikakool, spordikool, tantsu- ja lauluringid) ja lisaks kodused koolitööd.

Raamatukogus käib mitmeid lapsevanemaid, kes laenutavad ettelugemiseks raamatuid enda nimele, nii ei kajastu nende laenutamine laste laenutuste arvus. Kuna noortekirjandust on ilmunud 2019 märgatavalt vähem kui eelmistel aastatel, siis on just vanuses 12 ja vanemate laste raamatute valik jäänud väiksemaks, seda eriti suure lugemusega lastel.

Külastuste arvu vähenemine on seletatav sellega, et paljude trennide algusajad toodi varasemaks ja lastel pole enam vaba aega peale tunde, ka oli sel õppeaastal vähem lapsi, kes kasutasid raamatukogu bussi ootamiseks. Viimastel aastatel on kahanenud ka laste arv, kes külastavad raamatukogu AIPi (raamatukogu tehniline baas ei jõua ajaga kaasas käia). Vähenenud on koolitööde hulk, mis vajab raamatukogust raamatute laenutamist, kõik vajalik leitakse internetist. Meeldiv on, et raamatukogu on omaks võtnud suvehiidlaste ja oma suve Hiiumaal veetvad lapsed nii Eestist kui ka kaugemalt. Vaatamata sellele, et Kärdlas on ka

kooliraamatukogu, oleme meie ikka see koht, kust tullakse küsima kohustuslikku raamatut. Meie eesmärk on leida kõigile soovijale vajalik raamat, kasutades selleks Hiiumaa teiste raamatukogude fonde.

Jätakuvalt on väga hea koostöö Kärdla Põhikooli ja Hiiumaa Gümnaasiumiga. 2019. aastal korraldas Hiiu Valla Raamatukogu lastele kokku 57 üritust, millest suurem osa on raamatukogutunnid erinevatel teemadel Kärdla Põhikooli õpilastele. Õpetajad toovad oma õpilasi meelsasti raamatukogusse, suurenenud on tunni ärajäämise korral selle asendamine raamatukogu külastusega. Väga hästi töötab see, kui raamatukogust pakume koolile välja konkreetse teematunni ja aja, millal seda tundi pakume. Lapsed osalesid raamatukohvikus "Sulg ja Silm", koostasid raamatu selja- ja pimendusluulet, said ülevaate Põhjamaade lastekirjandusest, õppisid, kuidas leida raamatukogust soovitud teavikut, tutvusid uudiskirjandusega jne. Raamatukogutöötaja kaasatakse tihti ka kooli kohustusliku raamatu vastamisele või vabalt valitud loetud raamatu tutvustamisele. Suvelugemise väljakutse projektis osales 74 last vanuses 5-16. eluaastat. See edukas projekt suurendab oluliselt laste külastatavust ja laenutamist suvekuudel. Hiiu Valla Raamatukogu organiseeris 2019. aastal vabariikliku kirjandusmängu ja vabariikliku ettelugemisvõistluse Hiiumaa eelvoorud. Kirjanike tuuri raames kohtusid Peeter Sauter, Mailis Laurik ja Kerttu Rakke Hiiumaa Gümnaasiumi noortega. Kõikide suuremate ettevõtmiste läbiviimiseks oleme saanud rahalist toetust Kultuurkapitalilt. Regulaarselt on lasteosakonnas raamatute väljapanekud päevakajalistel ja lapsi huvitavatel teemadel, tutvustame erinevate kirjanike ja maade kirjandust.

Kõrgessaare raamatukogus toimus 2019. aastal 12 lasteüritust ja üks suvelugemise üritus. 2 lasteaiarühma külastasid raamatukogu kord kuus, kus toimusid lasteaiatöötajate toetavad tunnid või kirjanike, kirjanduslike-rahvakalendri tähtpäevadega seotud teematunnid, lasteaialapsed külastasid raamatukogus toimunud näitusi. Põhjamaade kirjanduse nädalal käidi lasteaias kokku kahes rühmas Pipi Pikksukka ette lugemas. Vigri lasteaialaste regulaarsed raamatukogu külastused on tekitanud kolmes-neljas lapses sellise raamatuhuvi, et nüüd külastatakse koos vanematega raamatukogu tihti. Laste külastuste ja laenutuste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud +175, kuigi laste arv on 6 võrra vähenenud.

Lauka haruraamatukogus oli 2019. aastal kokku 44 raamatukogutundi/üritust lastele ja noortele. Aasta alguses liitusime programmiga "Lugemisisu", mis on mõeldud 1.-4. klassi õpilastele kasvatamiseks nende lugemust. Lapsed said raamatud ise valida uudiskirjanduse seast. Lugemist kinnistasid raamatute kohta tehtud loomingulised ülesanded lugemispassis. Samuti viidi läbi erinevaid teematunde. Lapsi tunnustati raamatute lugemise eest. Raamatukogu sai programmiga liitudes kingituseks Rampsu raamatukoguriiuli. Riiul muudab raamatukogu ruumi veidikene lastesõbralikumaks. Lauka Põhikooli ja raamatukogu koostöös tähistasime märtsis emakeelepäeva - koostati sõnapilvi, viidi läbi etteütlusi ja loeti luuletusi. Suuremat tähelepanu pöörasime sel aastal raamatute illustatsioonidele, viies läbi sellega seoses mitu raamatukogutundi. IV klassi õpilased osalesid Kärdlas toimuval maakondlikul Kirjandusmängul, milleks valmistudes lugesid nad läbi 12 etteantud raamatut. Saavutati II

koht. Suvel toimus taas suvelugemine, enne suvevaheajale minemist tutvustati programmi lastele, et nad leiaks aja ja soovi ka lugemiseks. Sügisel läks uuesti käima “Lugemisisu” programm, lisandunud uute teematundide ja ülesannetega lugemispassis. Sel korral käivitub “Lugemisisu” ka lasteaia. Käidi “Vigri” lasteaia lastele ja õpetajatele programmi tutvustamas. Oktoobris võttis IV klass osa iga-aastasest ettelugemise võistlusest. Valisime Lauka Põhikoolist välja ühe parima ettelugeja, kellega käisime Kärddlas maakondlikul võistlusel. Novembrikuus toimus Põhjamaade kirjanduse nädal, kus pöörati tähelepanu Astrid Lindgreni teostele. Sel aastal kaunistati koos lastega raamatukogu jõuludeks, avatud oli väljapanek jõuluraamatutest läbi aja. Aasta jooksul toimus veel erinevaid raamatukogutunde klassidele. Lauka raamatukogu külastused laste poolt on kasvanud, laenutused vähenenud. Rõõm on tõdeda, et raamatukogu on jätkuvalt koolis koht, kus lastele meeldib olla.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused: ülevaade, millised olid põhiteemad ja millised suuremad üritused

LISA 4

Hiiu Valla Raamatukogu suurim lasteprojekt oli “Suvelugemise väljakutse 2019”, millega alustas üle 70 õpilase, kellest umbes pooled lugesid suve jooksul vähemalt 5 raamatut. Kõige rohkem raamatukogutunde toimus teemal “Kuidas kasutada raamatukogu” ja “Põhjamaade lastekirjandus”. Maakondlikud voorud korraldasime ülevabariiklikule ettelugemisevõistlusele “Ilusal keelel, heal meelel” ja kirjandusmängule 2019.

Kõrgessaares toimusid lasteaialastele peamiselt teematunnid kirjanike ja raamatujuubelitega seotult ning harivad teematunnid ja raamatute ettelugemine. Noorteüritusi viis läbi Lauka haruraamatukogu töötaja, sest asub kooliga samas majas. Kõrgessaares takistab seda vahemaa kooliga (5 km), transpordi ja aja puudus.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Siia ei lähe arvesse need erivajadustega lugejad, kes käivad raamatukogus ja kasutavad tavateenuseid. Siin on mõeldud spetsiaalseid raamatukoguteenuseid.

Tabel 7

Koduteenindus	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Hiiu Valla Raamatukogu	39	1	3
Kõrgessaare	63	1	11

Lauka	0	0	0
-------	---	---	---

Hiiu Valla raamatukogus on püsivalt 3 koduteenuse vajajat, 1 nendest on suvehiidlane ja vajab teenust ainult suvekuudel. Viiele lugejale viib raamatuid tema hooldaja ning tihti kasutatakse sugulase või naabri abi, kuigi tutvustame teenust eakatele ja neile, kellel on raske raamatukogu treppidest liikumine.

Kõrgessaare piirkonnas on 5 pideva koduteenuse vajajat, sügisest kevadeni on soovijaid rohkem, sest halbade ilmadega pole võimalik rattaga raamatukokku tulla. Keskusest eemal elavatel eakamatel inimestel ei ole kerge raamatukogu külastada ka hõreda bussiliikluse tõttu, seega on soovijaid rohkem. Raamatute kohaletoomiseks osutavad abi naabrid-tuttavad, kui võimalik on. Suvel on koduteenuse vajajaid vähem.

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Kärdla Päevakeskus (ettelugemine)	2	18

Milliseid teenuseid raamatukogu pakub teistele asutustele (haiglad, hooldekodud jne)

Kõrgessaare raamatukogu piirkonnas puuduvad haiglad ja hooldekodud, kellele vastavat teenust pakkuda.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvav õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Raamatukogu kõik tegevused olid suunatud Kärdla osavalla ja laiemalt kogu Hiiumaa elanikele ja Hiiumaa külalistele. Korraldasime näitusi, väljapanekuid päevakajalistel, kirjanduslikel ja kultuurilistel teemadel. Korraldasime kohtumisi kirjanike ja kultuuriinimestega (Avo Tamme, Kristel Algvere, Erkki-Sven Tüür), võõrustasime Kirjanike Liidu Kirjanike tuuri (Peeter Sauter, Mairi Laurik, Kertu Rakke). Kutsusime esinema on eriala tundvaid inimesi (Küllo Arjakas, Maire Forsel, Aire Tammsaar), kutsusime inimesi osa saama reisimuljetest erinevatesse riikidesse (Hiina – Tiia Johansson) või kohtuma tuntud inimesega (Peeter Võsa). Õpetasime lapsi ja noori kasutama andmebaase, korraldasime eakatele IT-alaseid õppepäevi, olime osalised projektides “Maal elamise päev” (raamatukogu kasutamise ja Mati Lepna luulehommik) ja “Hiiumaa toidu- ja kunstinädal” (paberikunsti töötoad lastele). Põhjamaade kirjanduse nädala raames pakkusime koolidele Põhjamaa

kirjanduse tunde ning meie “Suvelugemise väljakutse” on laste hulgas endiselt väga populaarne.

4.6.1 Kohalikul tasandil

Hiiu Valla Raamatukogu koostööpartnerid on Hiiumaa Vallavalitsus, Kärdla osavallavalitsus, Kärdla Põhikool, Hiiumaa Gümnaasium, Lauka Põhikool, lasteaiad, Hiiu Valla- ja Vaba Aja Keskus, Hiiumaa Noorsootöö Keskus ja Kärdla Päevakeskus. Lastetöö osas on partneriteks kõik Hiiumaa koolid. Oma teenuseid käib raamatukogus kord aastas tutvustamas Töötukassa.

Kõige suurem koostöö toimub Kärdla ja Lauka põhikoolidega, kellele suuname mitmesuguseid raamatukogutunde ja –üritusi. Nendest kirjutame raamatukogu kroonikas, mis on olemas ainult paberkujul. Teistest sündmustest proovime anda ülevaate oma kodulehel <https://raamatukogu.hiiumaa.ee/2-artiklid/239-varasemad-artiklid> 2019 läbiviidud üritustes on juttu aruande eespool ja lisades.

Kõrgessaare raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav. Oli laulu - ja tantsupeo aasta, H.-M. Kõmmus käis rääkimas tantsupeo ajaloo, tantsude üleskirjutamisest jms. Suvel oli laulu- ja tantsupeoga seotud esemete ja piltide näitus. Teemapäevad: looduskaitsekuu, Hiiumaa toidunädalal, Kõrgessaare osavallaga või Hiiumaaga seotud kirjanike - luuletajate loomingut tutvustamine. Hiiumaa kunstnike Kaljo Põllu ja Ülo Soosteri elu ja looming. Toimus viis näitust, mida külastas 114 last ja 273 täiskasvanut. Näitused olid seotud kohalike inimeste hobide ja tegevustega või teistel aktuaalsetel teemadel.

Kõrgessaare raamatukogus toimus ka Töötukassa töötuba “ Tööta ja õpi” (sihtrühm noored vanuseni 35a.) ning Hiiumaa Arenduskeskuse koolitus “Hobist ärini” (sihtrühm pensionieelikud ja pensionärid).

4.6.2 Riiklikul tasandil

Riiklikul tasandil on Hiiu Valla Raamatukogu koostööpartneriteks Kultuuriministeerium, Rahvusraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Keskus, ETKA Andras ja teised keskraamatukogud, kellega ideid ja kogemusi saab vahetada. Samuti oleme teinud koostööd Rahvusarhiivi ja Tallinna Linnaarhiiviga. Meie peapartneriteks riigi tasandil on Rahvusraamatukogu ja Kultuuriministeerium. Korrapärased kokkusaamised vähemalt 2x aastas annavad hea võimaluse üksteisega vahetult suhelda ning infot jagada.

4.6.3 Rahvusvahelisel tasandil

Hiiu Valla Raamatukogu koostööpartneriteks on raamatukogud, kellega oleme ühistes projektides: Turu Linnaraamatukogu, Herningi raamatukogu, Ikast-Brande raamatukogu, Valmiera raamatukogu, Vilniuse Linnaraamatukogu jt. Samuti Turu naiskeskus Soomes ja Valmiera Zonta naisklubi Lätis. Rahvusvaheliste partneritega toimuvad meil paar korda

aastas projektikoosolekud, mille käigus tugevdame oma koostöösuhteid ja võtame kokku vahepealsed väiksemad projektid, mida võrgustikuna teeme.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

Peamiselt koolitatakse maakonna raamatukogudes külastajaid digi-teemadel individuaalselt, v.a. “Ole IT-vaatlik” koolitus, kus sai teha ka rühmakoolitust (Kärdla raamatukogus). Enamasti nõustatakse eakamaid inimesi, kelle lapsed ja lapselapsed on kaugel ning kelle jaoks on raamatukogu ainus koht, kus erinevatel teemadel abi saada. Digiõpe aitab eakatel saada paremini kontakti oma lähedastega, sest me õpetame ka arvuti ja tahvelarvutite kasutamist. Tihti vajatakse lahendust isiklikule probleemile kas isiklikus arvutis või nutiseadmes, sest ei taheta oma probleemi grupiga jagada. Teemad, millega raamatukogutöötajate poole pööratakse on väga erinevad. Palju abi paluti erinevate pangatoimingutega, ID-kaardiga ja allkirjastamisega seotud küsimustes, dokumentide õige vormi leidmisel ja täitmisel veebilehtedel, erinevate kaupade ja piletite ostmisel e-keskkonnas, isiklike kontode loomisel, nutiseadmetega toimetamisel, tuludeklaratsioonide ja tervisedeklaratsioonide koostamisel jpm.

Teine huviliste ring on koolilapsed ja täiskasvanud õppijad, kes vajavad aeg-ajalt abi koolitööde vormistamisel või nende jaoks informatsiooni otsimisel. Neid abistatakse info otsimisel, e-maili kontode loomisel ja kasutamisel, dokumentide allkirjastamisel (ID-kaardi ja Mobiil-ID kasutamisel), projektide kirjutamisel, arvutite kasutamisel, e-riigiga suhtlemisel, nutitelefonide kasutamisel, aga ka näiteks internetipanga kasutamisel.

Hiiu Valla raamatukogus käiakse klassidega erinevate vanuserühmade lõikes õppimas raamatukogu kasutamist ja teavikute otsimist andmebaasidest. Alati on tunni üheks osaks ka praktiline ülesanne, et õpitud kontrollida. Kokku toimus 11 teematundi. Lisaks tutvustati õpilastele eri maade lastekirjandust, uudiskirjandust, raamatukogude ajalugu ja kujunemist. Suurenes noorte arv, kellele tegime individuaalkoolitust RIKSWEBi kasutamise alal.

Hiiu Valla Raamatukogu pakub vaba aja poolt raamatukogu lugejatele ja külastajatele üritusi ja kohtumisi tuntud inimestega. Näiteks oli Hiiu Valla Raamatukogus väga populaarne Hiina reisi õhtu, mis kestis üle kahe tunni ja saal oli rahvast täis. Samuti kohtumine helilooja Erkki-Sven Tüüriga. Toimusid koolitused ka TÕN-i raames.

Ürituste poole pealt näeme, et üha raskem on võistelda kultuurikeskuse, muuseumi jt asutustega, kes samuti üritusi korraldavad. Meil on sama sihtgrupp.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Hiiu Valla Raamatukogu peamiseks turunduskanaliteks on koduleht ja Facebook. Nende kanalite kaudu anname infot erinevate sündmuste, näituste ja ürituste ning teenuste ja muude ettevõtmiste osas. Kodulehe külastatavus on tõusnud 2100 võrra võrreldes 2018.a. Meil on ka Instagrammi konto, kuid 2019 kasutasime seda vähem. Meil on ka youtube kanal, mida me ei

kasutanud üldse.

Kohapeal kasutame plakateid, mida viime tänavale infotulpadele, et jõuda rohkemate inimesteni. Samuti jagame infot läbi portaalide hiiumaa.events ning kasutame kohalikke ajalehti "Hiiu leht" ja Hiiumaa Teataja".

4.9 Andmebaasid

Hiiu Valla Raamatukogu tegeleb kodulooliste teavikute ja artiklite kataloogimisega, nii kohalikest kui ka üleriigilistest lehtedest. Läbi kodulehe pakume ligipääsu Hiiumaa raamatukogude andmebaasile, samuti meie koostatavale koduloolisele andmebaasile. Kodulehele on koondatud viited teistele olulistele elektroonilistele andmebaasidele, infosüsteemidele ja online väljaannetele. Samuti on kodulehel teiste Hiiumaa rahvaraamatukogude kontaktid ja lahtiolekuajad, et info oleks lihtsasti kättesaadav.

5. 2020. aasta tegevused

2020 paigaldame Kärkla raamatukogule uued välisüksed. Üks uks saab olla metall- või alumiiniumuks, kuid 2. korrusele, kus me asume, vajame puidust tuletõkkeust, mis vastab S200 nõuetele. Viimane on suur väljakutse, kuna see peab sobituma turvavärvatega, mis me raamatukokku üles soovime panna. Oleme võtnud kasutusele avatud raamatukogu funktsiooni, st loome tingimused selleks, et lugejad saaksid tulla raamatukokku raamatuid laenutama ka siis, kui personali pole. Seal on aga eritingimused, millega peab arvestama. 2020 soovime jõuda sinnamaani, et on olemas uued ukSED, üleval turvaväravad ja loodetavasti jõuame ka elektroonilise süsteemini, et avatud raamatukogu funktsiooni katsetada.

Kärkla raamatukogu valgustus ja põrandad vajavad uuendamist, samuti lasteosakond, kuid need peavad vist edasi lükkuma.

2020 on Hiiu Valla Raamatukogule vallavalitsuse poolt pandud kohustus valdkondliku arengukava loomiseks. See on ka suur väljakutse.

Jätkuvad rahvusvahelised projektid: Erasmus+ K2 koostöös Leedu, Sloveenia, Taani ja Rootsi; samuti Nordplus projekt Soome, Taani, Rootsi, Läti ja Leeduga. Ning mobiilsusprojekt Erasmus+ programmis, mis sisaldab 2-3 väliskoolitust.

2020 alguses tuleb Hiiu Valla Raamatukokku Soome Instituudi muuminäitus, mille jaoks kasutatakse kultuurikeskuse näituseruumi ja raamatukogus näidatakse muumi raamatuid ja multifilme.

Koostajad: Kaja Paulus, Kadri Lauri, Kerli Varrik, Annely Veevo

Allkiri /digitaalselt/ /Annely Veevo/

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Hiiu Valla Raamatukogu	31	460	9769

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised, ettekanded, loengud, koolitused

2019 tegi Hiiu Valla Raamatukogu direktor 4 ettekannet ja raamatukoguhoidja-arendusspetsialist 2 ettekannet. Lasteosakonna spetsialist viis läbi 25 koolitust lastele ja tegi ühe ettekande.

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2019)
Hiiu Valla Raamatukogu	Ettevalmistused välisuste vahetuseks (hinnapakkumiste küsimised)

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Hiiu Valla Raamatukogu	Raamatukohvik "Sulg ja Silm" Ila, IIb, IIIa, IVa, VIIb klassidele	77
	Pimendusluule VIIa klassile	19
	Jaht raamatukogus (kuidas leida soovitud teavik) Va, Vb, VII b, Ila, IVb, IVa klassidele	97
	Emakeelepäeva ettelugemine Kärkla Lasteaia 5-6. aastastele	19

	Vabariikliku Kirjandusmängu Hiiumaa eelvoor	19
	Loetud raamatute esitlused (power point) Va klass 3x	59
	Suvelugemise tutvustamine Ia klassile	18
	Ettelugemispäeva ettelugemine Ib klass	15
	Paberikunsti töötuba IIIa, IIIb klassidele	35
	Vabariikliku ettelugemisvõistluse Hiiumaa eelvoor	19
	Teematund "Raamatukogud ja raamatud" IVa klassile	17
	Teematund "Kirjanik ja kunstnik" Ib klassile	14
	Teematund "Kuidas kasutada raamatukogu" IVa, Ib klassidele	19
	Teematund "Illustraator ja illustratsioon" Ia klassile	19
	Uudiskirjanduse tutvustus IIb, VIb klassidele	35
	Raamatute tutvustamine erivajadustega lastele	10
	Põhjamaade kirjanduse tutvustamine Va, VIa, VIIb, VIIa, IIb, VIa, IIa, IXa, IXb, VIIIa, VIIIb, Ia klassidele	217
	Põhjamaade kirjanduse nädala hommikuhämaruse ettelugemine Ib klassiel	14
	Põhjamaade kirjanduse nädala hommikuhämaruse ettelugemine väikelastele	7
	Jõuluraamatute tutvustamine Va klassile	17

	Projekti "Suvelugemise väljakutse 2019" lõpetamine	33
	Raamatuseljaluule VIIb klassile	18
Lauka haruraamatukogu	"Lugemisisu" programmi tutvustus I, II ja III klass	15
	"Lugemisisu" tund II klass (uuem lastekirjandus)	4
	"Lugemisisu" teematund: "Saame tuttavaks" ja "Lõbusad luuletused" I, II ja III klass	15
	"Lugemisisu" tund II klass: "Parim lasteraamat"	9
	Emakeelepäeva tähistamine I-IX klass	58
	Uuem noortekirjandus VIII klass	6
	Teematund illustratsioonist II, V ja VI klass	17
	"Lugemisisu" tunnid I, III klass (lugemispassid)	10
	Kirjandusmäng IV klass	4
	"Lugemisisu" teematund ("Sõbrakaardid") III klass	5
	"Lugemisisu" teematund illustratsioonist II ja IV klass	9
	Koolieelikute raamatukogu külastus	10
	Mängutund I klass	6
	Sõnaseletusmäng I klass	6
	Suvelugemise tutvustamine I-V klass	24
	"Lugemisisu" programmi lõpetamine	53
	Teematund "Millest räägib raamat?" V klass	2

	Teematund "Raamatukogu" I klass	9
	Teematund "Ilu- ja teabekirjandus" V klass	1
	Ettelugemisvõistluse tutvustamine ja maakondlik ettelugemisvõistlus IV klass	6
	"Lugemisisu" programmi tutvustus lasteaialastele	20
	"Lugemisisu" programmi avamine (2019/2020) I-III klass	21
	Põhjamaade kirjanduse tutvustamine I, IV-VI klass	16
	"Lugemisisu" tund: "Lõbusad luuletused" I klass	9
	Raamatukogu kaunistamine IV, V klass	7
	"Lugemisisu" tund: "Fantaasiategelased" I klass	9
	"Tähestikumäng" IV, V klass	7

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

Raamatukoguteeninduse koordineerimisel täitis Hiiu Valla Raamatukogu kõiki seaduses ettenähtud ülesandeid.

Maakonnaülene tsentraalne komplekteerimine toimib korralikult ja tõrgeteta. Toimib andmebaaside pidamine, statistilise aruandluse korraldus, tegevuste analüüsimine, teatmebibliograafilise töö korraldamine. Kui kellelgi maakonnas on küsimusi tööd puudutavatel teemadel, siis helistatakse ja peetakse nõu. Kuigi seda viimast on siiski vähe, sest raamatukoguhoidjad on kõik nii kogenud.

Hiiu Valla Raamatukogu keskkoguna on pakkunud teistele raamatukogudele koolitusi, mis vastavad kutsekompetentsidele. Kuna koolitused on kallid ja ühist aega ca 9 kuud, tuleb leida lisafinantse. 2019 saadi õnneks täisrahastus oma projektile raamatukogude arendamise programmist. Ühtekokku korraldati 8 koolitust ja 1 õppereis, neist 5 koolitust projektirahade eest.

Maakonnaraamatukogu poolt korraldatud koolituste arv veidi kasvas, koolitused olid olulised ja vajalikud. Koolitusel omandatud sai koheselt rakendada igapäevatoos. 2019. aastal toimunud koolituste sarjast tõid maakonnaraamatukogud välja kiirlugemise koolituse, loovkirjutamise töötoa ja noorsookirjanduse ülevaate.

Ühiseid kokkusaamisi peetakse olulisteks kolleegide tegemistest teadasaamiseks ja kogemuste vahetamiseks. Maakonna raamatukogu poolt korraldatud koolitused on olulised, eriti neile, kel puudub võimalus osaleda koolitustel väljaspool maakonda.